

Egyenletes körmozgás

Csak a **sebességvektor** (ill. az impulzusvektor) **iránya változik**.
A test **gyorsul** (a_{cp} [m/s²]), de nem nő a sebessége.

$$a_{cp} = \frac{v^2}{r} = \omega^2 r$$

Dinamikai feltétele: $\mathbf{v} \perp \mathbf{F} = m\mathbf{a}_{cp}$

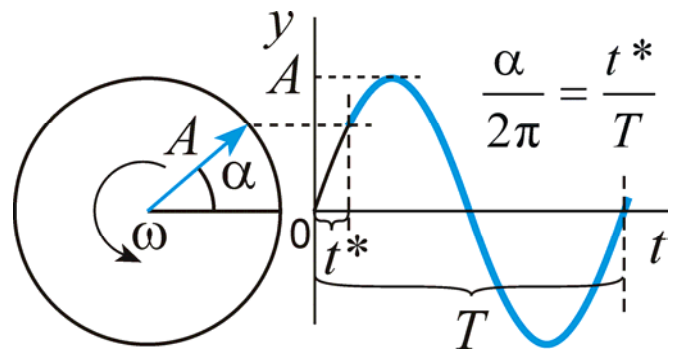
Harmonikus rezgőmozgás

Az egyenletes körmozgás vetülete
($\alpha = \omega t = 2\pi t/T = 2\pi f t$)

$$y = A \sin \omega t$$

Dinamikai feltétele: $\mathbf{F} = -D\mathbf{x} = m\mathbf{a}$

$$\omega = \sqrt{\frac{D}{m}}$$

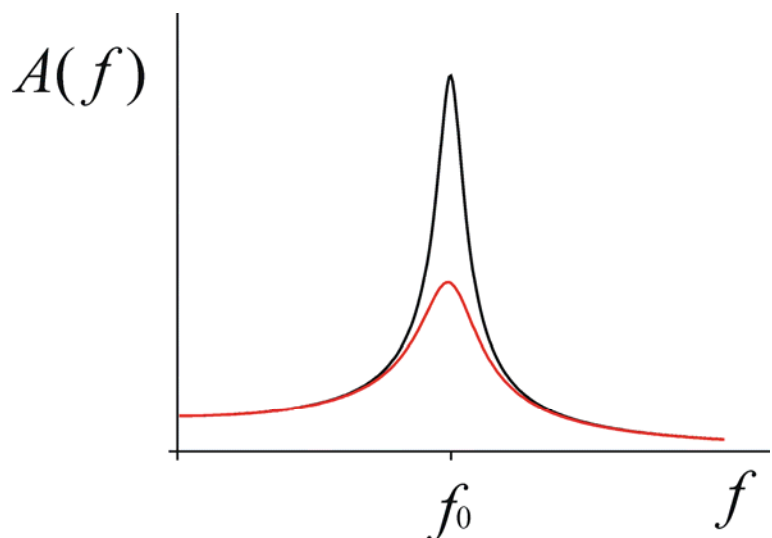

Kényszerrezgés, rezonancia

($\omega = 2\pi f$)

$$A(f) \sim \frac{1}{(f - f_0)^2 + K}$$

K a csillapítás mértékét fejezi ki

Alkalmazások pl.: a különböző spektrumok

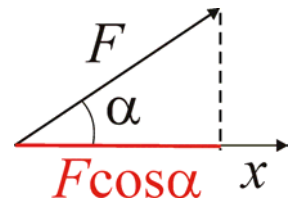
(ESR, NMR) értelmezésekor, az AFM, az **MRI** működésének magyarázatakor (lásd a 2. szemeszterben).

***

Munka

A **munka** (W) az **elmozdulás** (Δx) és az erő (F) elmozdulás irányába eső vetületének szorzata

$$W = \Delta x F \cos \alpha \quad [\text{Nm}] \text{ vagy } [\text{J}]$$

Tartós erő kifejtés elmozdulás nélkül ($\Delta x = 0$);
vagy $\alpha = \pi/2$ (azaz $\cos \alpha = 0$), akkor $W = 0$ (a mechanikában)

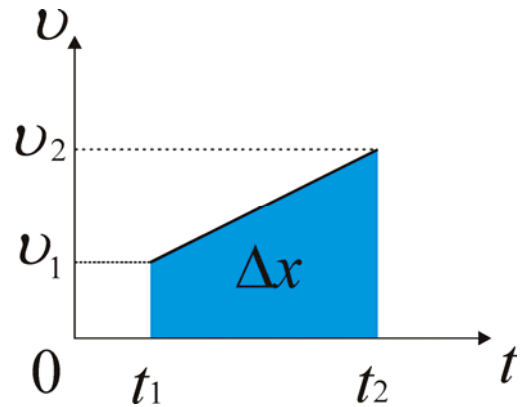
Munkatétel

Ha az erő állandó (és $\alpha = 0$).

$$F = ma = m \frac{\Delta v}{\Delta t} = m \frac{v_2 - v_1}{t_2 - t_1}$$

Az elmozdulás $\Delta x = v \Delta t$ lenne,
de v is változik

$$\Delta x = \frac{(v_1 + v_2)(t_2 - t_1)}{2}$$

$$W = F \Delta x = m \frac{v_2 - v_1}{t_2 - t_1} \frac{(v_1 + v_2)(t_2 - t_1)}{2} = m \frac{(v_2 - v_1)(v_1 + v_2)}{2}$$

$$W = m \frac{(v_2^2 - v_1^2)}{2} = \frac{1}{2} m v_2^2 - \frac{1}{2} m v_1^2 = E_{\text{kin}2} - E_{\text{kin}1} = \Delta E_{\text{kin}}$$

mozgási vagy kinetikus **energia** (E_{kin})

A munkavégzés eredménye nagyobb E_{kin} .

Alkalmazások pl.: a röntgenső vagy az elektronmikroszkóp megbeszélésekor (lásd a 2. szemeszterben).

***

Munkavégzés másik erő ellenében

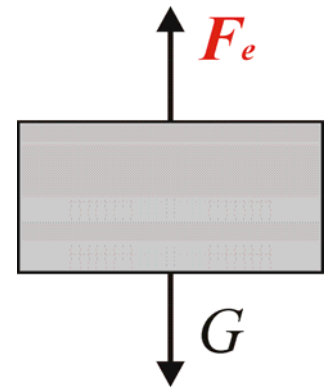
Pl. emelésnél, a **nehézségi erő** (G) ellenében
(g a nehézségi gyorsulás)

A munkavégzés eredménye „eltárolható”.

helyzeti, vagy potenciális **energia** (E_{pot})

Nehézségi erőterben: $\Delta E_{\text{pot}} = mg\Delta h$;

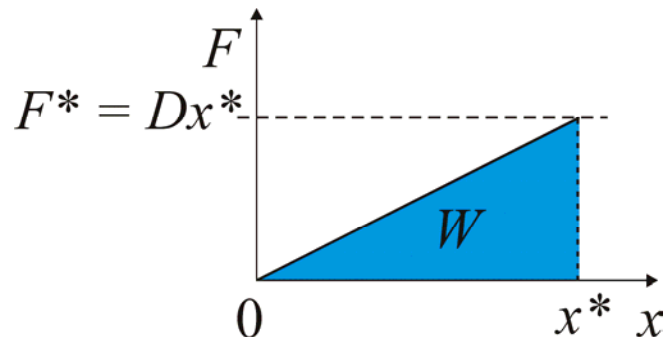
$$F_e = G = mg$$

A rugó potenciális energiája

$$\Delta E_{\text{pot}} = W$$

$$W = \frac{Dx^* x^*}{2} = \frac{1}{2} D(x^*)^2$$

Pl. rugalmas erek

(mechanikai energia megmaradás)

***

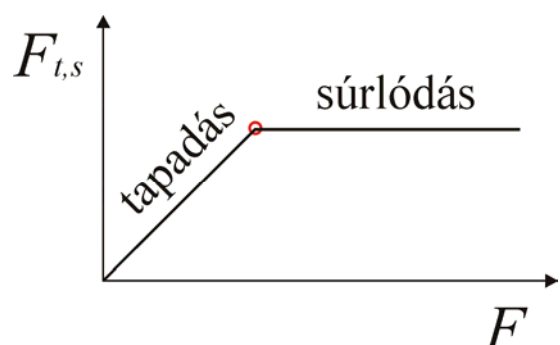
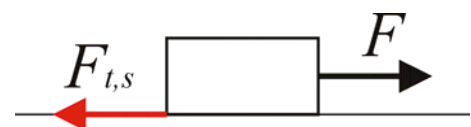
A munkavégzés „sebessége”
a **teljesítmény** (P):

$$P = \frac{W}{\Delta t} = \frac{\Delta E}{\Delta t} \quad [W] = [J/s]$$

Tapadás és súrlódás

Nincs energia megmaradás?

(lásd **termodinamika**)

***

Mi a helyzet **folyadékok** ill. gázok esetében?

Nyugvó folyadékok (és gázok) → **hidrosztatika**

Pascal törvénye

Folyadékokban a nyomás gyengítetlenül tovaterjed, mert „összenyomhatatlanok” (inkompresszibilisek) ($\kappa_{\text{víz}} = 0,5 \text{ GPa}^{-1}$) (fékek működése, hidraulika)

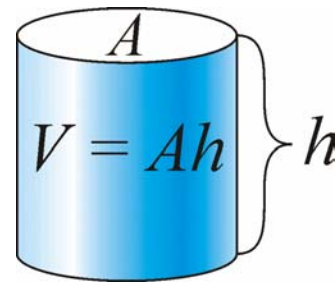
Hidrosztatikai nyomás (a folyadék súlyától származik)

Nyugalomban, földi körülmények között (a legegyszerűbb esetben):

$$mg = V\rho g = Ah\rho g = F_{\text{súly}}$$

(ρ a közeg sűrűsége)

$$p = F_{\text{súly}}/A = \rho gh$$

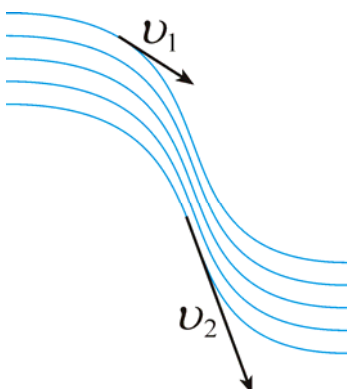
Ennek következménye a felhajtó erő (F_f):

Archimédész törvénye (minden vízbe mártott test...)

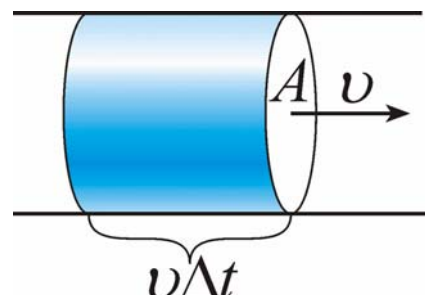
$$F_f = \rho_{\text{közeg}} g V$$

Áramló folyadékok (és gázok) → **hidrodinamika**
(**áramvonalak**; időben állandó: **stacionárius áramlás**)

Áramlási sebesség és térfogati áramerősség:

$$I_V = \frac{\Delta V}{\Delta t} = \frac{A v \Delta t}{\Delta t} = A v$$

Kontinuitási törvény $\rightarrow I_V = \text{állandó (anyag megmaradás)}$
 Pl. erek

érszakasz	átmérő (cm)	ágak száma	$A_{\text{ö}}$ (cm ²)	v (cm/s)
aorta	2,4	1	4,5	23
artériák	0,4	160	20	5
arteriolák	0,003	$5,7 \cdot 10^7$	400	0,25
kapillárisok	0,0007	$1,2 \cdot 10^{10}$	4500	0,022
venulák	0,002	$1,3 \cdot 10^9$	4000	0,025
vénák	0,5	200	40	2,5
venae cavae	3,4	2	18	6